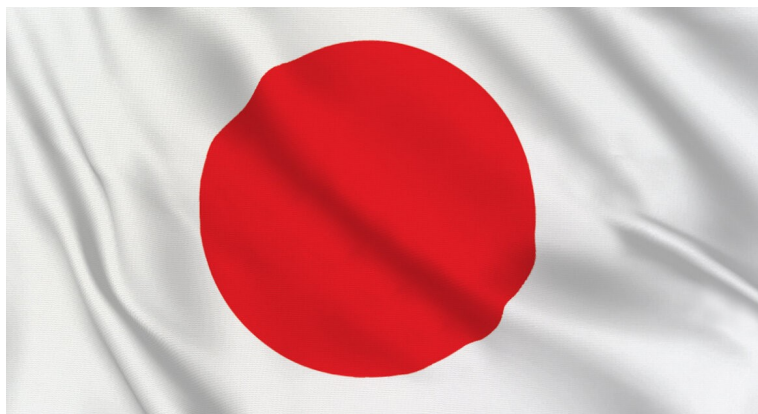

Japonsko

Iným pomenovaním aj Krajina vychádzajúceho slnka je štát ležiaci na východnej strane ázijského kontinentu skladajúci sa z viac ako dve tisíc ostrovov. Japonsko je veľmi špecifickým štátom, ktorý prešiel mnohými fázami vývoja. Moderné dejiny krajiny boli determinované rôznymi fázami akými sú napríklad obdobia svetových vojen, kedy najmä po druhej svetovej vojne bolo Japonsko nazývané akýmsi hospodárskym tigrom (alebo takzvaným japonským ekonomickým zázrakom), čo znamená, že zažívalo významne prudký ekonomický rast. V súčasnosti sa Japonsko považuje za jeden z najviac rozvinutých štátov sveta či už po priemyselnej stránke alebo podľa výšky nominálneho domáceho produktu.

Všetky spomenuté okolnosti nás vedú k myšlienke, že Japonsko je jedinečnou krajinou, ktorá vykazuje skvelé ekonomické výsledky. No je to po všetkých stránkach skutočne tak? Ako je možné, že krajina dokáže bez problémov fungovať s viac ako 230% štátnym dlhom v porovnaní k hrubému domácomu produktu? Či s výrazne prestarnutým obyvateľstvom? Na tieto otázky sa pokúsime nájsť odpovede v nasledujúcich častiach článku.

Niečo z histórie krajiny

Typickou vlastnosťou Japonska počas celej histórie vývoja je striedanie otvorenosti a vplyvu izolacionizmu. Konkrétne sa napríklad v jednom období prebrali zvyklosti od Číny, neskôr boli krajinou feudalizmu a nakoniec Japonsko dokonca prevzalo aj niečo z európskej či americkej kultúry. Po prvej sveto-

vej vojne sa v krajine začal výraznejšie prejavovať nástup militarizmu a jednotlivé tendencie Japonska o zväčšovanie územia. No až druhá svetová vojna sa na tomto štáte podpísala oveľa výraznejšie ako tá prvá. Japonská prehra a značne neskorá kapitulácia bola nasledovaná rozsiahlymi demokratickými reformami či dokonca prijatím novej ústavy. Práve tieto zmeny viedli k tomu, že sa japonské hospodárstvo dokázalo spamätať a najmä vďaka technologickému vývoju sa im podarilo vyšplhať medzi najlepšie

V tomto čísle:

Aktuálny vývoj koronavírusu v USA

Nezamestnanosť v SR klesla na 7,43%

Bude mať slovenský gastrosektor problémy?

Reštauračné a hotelierske služby sú blízko deflácie

Cestovný ruch v auguste ťahali najmä domáci

Zaujímavosti zo štatistickej ročenky SR za rok 2019

a najrýchlejšie sa rozvíjajúce krajiny sveta.

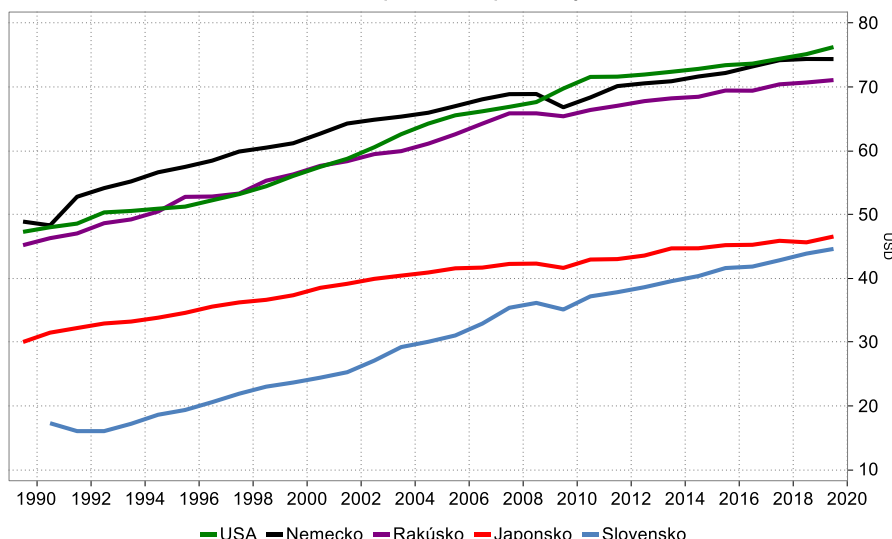
Japonský hospodársky zázrak

Toto pomenovanie sa pre Japonsko zaužívalo najmä kvôli ich rýchlemu a trvalému hospodárskemu

Tabuľka: Základné údaje o Japonsku

Základné údaje	
Počet obyvateľov	126 miliónov
Miera rastu populácie	-0,20%
Priemerná dĺžka života	84,1 roka
HDP	5,07 bilióna \$
HDP per capita	39 200 \$
HNP	5,16 bilióna \$
Dlh v pomere k HDP	240%
Inflácia (2019)	0,30%
HDI (2018)*	19. miesto
Miera nezamestnanosti (2019)	2,29%
Počet nezamestnaných (2019)	1,96 milióna
Miera zamestnanosti (2019)	60,40%
Počet zamestnaných (2019)	67 miliónov

Hodinová produktivita práce krajín

produktivita práce za hodinu a na obyvateľa je teda len niečo málo cez 60% úrovne tej v Spojených štátoch. Celkovo tak môžeme vidieť, že aj napriek tomu, že sa Japonsko považuje za vysoko pracovitú krajinu čo sa týka pracovného času, na produktivite práce sa to až tak neodráža (čo je samozrejme dané aj nízkym rastom krajiny). Je teda možné skonštatovať, že v tomto zmysle má Japonsko veľký potenciál, no zatiaľ nie úplne využitý.

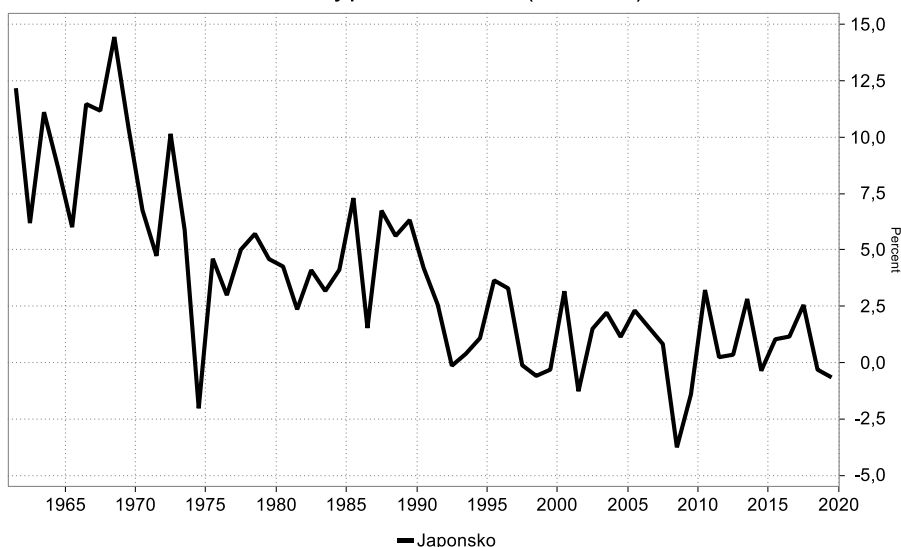
Vďaka všetkým reformám sa Japonskému tigrovi v tomto období podarilo dosiahnuť priemerný ročný rast hospodárstva na úrovni viac ako 10% (najvyššiu mieru rastu dosiahli v roku 1948 s takmer 15%), čo sa značne odlišovalo od vývoju v iných krajinách vo svete. Za 15 rokov, od roku 1958 do roku 1973, sa hrubý domáci produkt Japonska zvýšil takmer šesťkrát a objem priemyselnej výroby - viac ako 10-krát. Už na konci 60-tych rokov obchádzalo Francúzsko, Taliansko, Kanada, Veľkú Britániu a Spolkovú republiku Nemecko v kapitalistickom svete z hľadiska priemyselnej výroby. Japonská miera rastu sa celkovo stala najvyššou spomedzi všetkých rozvinutých kapitalistických krajín. Pre porovnanie príkladom môžu byť Spojené štáty americké, ktoré v rovnakom časovom vymedzení dosahovali priemerný ročný rast

mu rastu po druhej svetovej vojne. Tento trend trval do sedemdesiatych rokov 20. storočia, potom sa vysoký rast hospodárstva skonsolidoval a dlhodobejšie bol nižší, no stále si v priemere udržalo rast okolo 3%. Japonsko po vojne trpelo vysokou nezamestnanosťou (až okolo 13 miliónov ľudí nemalo prácu, pričom v tej dobe žilo v Japonsku okolo 80 miliónov ľudí), významným poklesom produkcie ocele (zo 4 miliónov ton ročne až na ani nie 1 milión ton) či veľmi vysoká inflácia, ktorej hodnoty sa od povojnového obdobia kedy boli na 5% vyšplhali v sedemdesiatych rokoch až na viac ako 20%. Túto zlú situáciu dokázali zvrátiť práve už spomínané reformy ako napríklad: demilitarizácia, demokratizácia, rozvoj priemyslu, technologického vývoju, dopravy či v neposlednom rade masívnemu rozšíreniu súkromných investícií a celkovému uvoľneniu na trhoch. Dôležitým faktorom je taktiež aj vysoko kvalifikovaná a vzdelaná a pracovitá časť obyvateľstva z čoho koniec koncov Japonci ťažia dodnes. Práve títo ľudia dokázali Japonsko potiahnuť a vedeli sa rýchlo prispôbiť novému štýlu a vývoju priemyslu. Aj v súčasnosti je známym faktom to, že Japonci sú vysoko pracovití ľudia, čo jasne vyplýva z ich formy kultúry a náboženstva. Japonci sa po vojne chcene či nechcene museli stať nadpriemerne pracovitými

ľuďmi aby sa dokazali dostať z problémov čím sa stala práca hlavným cieľom ich života. Aktuálne má priemerný Japonský obyvateľ za rok len okolo 8 dní dovolenky, čo svedčí o veľkom pracovnom nasadení, pričom väčšia časť obyvateľstva ani pojem „dovolenka“ nepozná. Na druhej strane však, to, že obyvatelia krajiny pracujú nadpriemerne neznamena, že sú aj produktívnejší. Dokonca naopak, sú na chvoste spomedzi krajín OECD v porovnaní produktivity práce. Japonská hodinová produktivita práce bola 46,8 dolárov zatiaľ čo priemer krajín spomínaného zoskupenia bol takmer 60 dolárov. Len pre porovnanie Slovensko sa nachádza tesne za Japonskom v okolí 45 dolárov na hodinu. Japonská

MACROBOND

Historický pohľad na rast HDP (medziročne)

MACROBOND

niečo medzi 3-5% či taktiež Británia, ktorá mala veľmi podobný vývoj. Japonsko sa následkom veľkého rozvoja stalo technologickým lídrom a japonské elektronické výrobky či auta zaplavili celý svet. Rovnako tak veda, výskum a celková miera technického pokroku sa významne podobala na pozitívnom trende ekonomiky.

Absolútna výška japonských výdavkov na výskum a vývoj sa začala neustále zvyšovať. Ak v roku 1975 predstavovali 15,560 milióna dolárov do roku 1985 predstavovali už 62,353 milióna dolárov. Taktiež sa v týchto rokoch Japonsko stalo druhou najväčšou ekonomikou sveta, no neskôr muselo ponechať tento post rýchlo rozvíjajúcej sa Čínskej republike. V období najväčšieho rozmachu Japonsko vkladalo do rozvoja svojho priemyslu až takmer dve tretiny celého hrubého domáceho produktu, čo v konečnom dôsledku splnilo svoj zámer (od 1950-1970 dokázali každoročne získať 15% rast priemyselnej produkcie, zatiaľ čo Británia len okolo 3% či Francúzsko 6%). Začiatkom 70. rokov sa Japonsko stalo jednou z najväčších automobilových veľmocí na svete. V roku 1971 už bolo v krajine viac ako 12 miliónov automobilov (čím sa v tejto štatistike zaradilo na druhé

miesto hneď za USA).

Celkovo teda môžeme vidieť, že príznačná konjunktúra pre tieto roky dokázala dobre naštartovať japonskú ekonomiku a dať jej dobrý základ pre pozitívne trendy aj do budúcnosti.

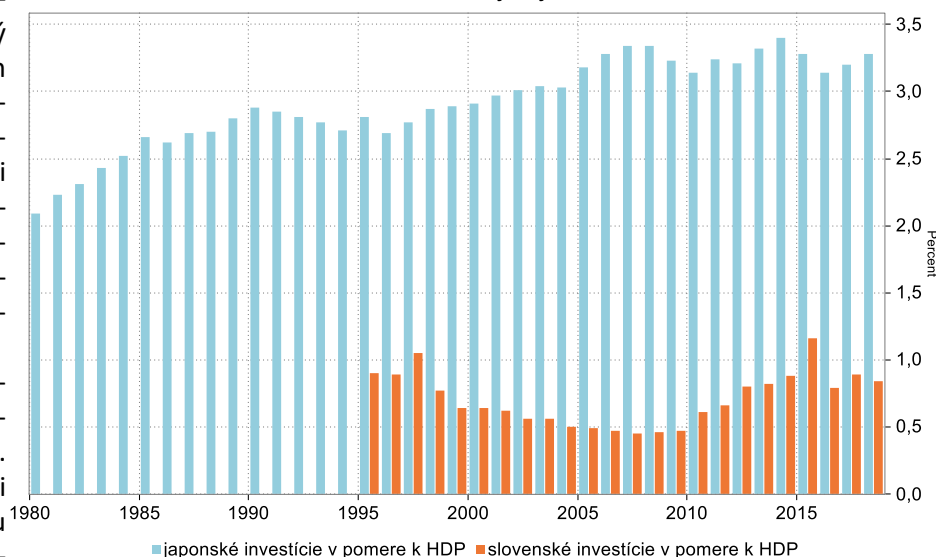
Súčasná ekonomická situácia Japonska a zahraničný obchod

Japonsko je teda aj aktuálne treťou najväčšou krajinou podľa nominálneho hrubého domáceho produktu s hodnotou takmer 5 biliónov dolárov a štvrtou podľa parity kúpnej sily obyvateľstva s 39,2 tisíc americkými dolármi na obyvateľa. Priemerná miera rastu hrubého

domáceho produktu bola v minulom roku v porovnaní s už spomínaným enormne vysokým povojnovým rastom len okolo 0,8%. Na základe toho môžeme teda vidieť, že sa dynamika rozvoja krajiny výraznejšie z historického pohľadu spomalila. No už pri takých veľkých číslach aké vykazovala Japonská ekonomika je náročnejšie každoročne výrazne navyšovať a prekonávať rast o veľké percento. Aj napriek tomu sa však Japonsko stále drží na popredných priečkach svetových ekonomík.

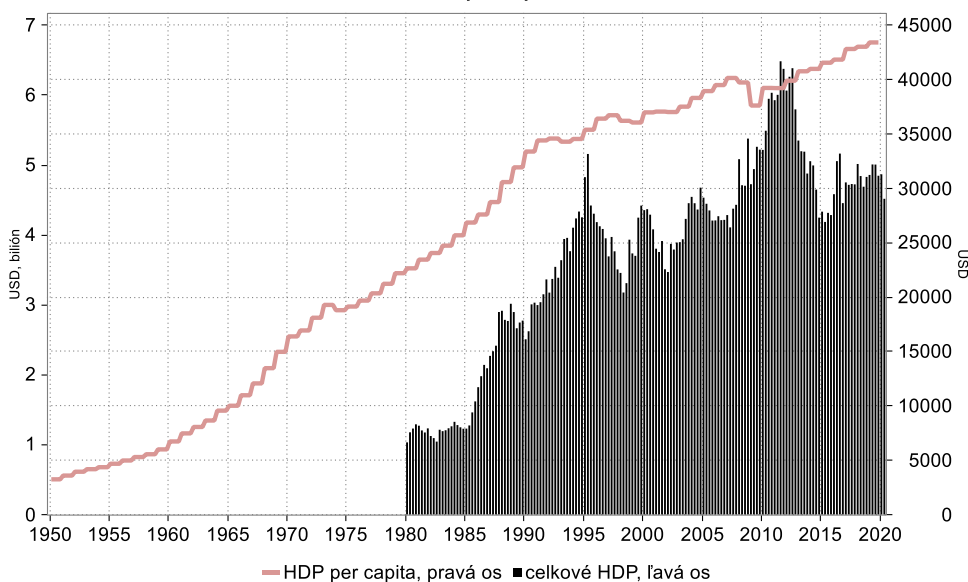
Japonsko je však významne vystavené vonkajším vplyvom kvôli svojej veľkej závislosti od vývozu. Táto zraniteľnosť sa prejavila v posledných rokoch, pretože jej ekonomika zažívala popri spomalení globálnej ekonomiky aj obdobia recesie. Zahraničný obchod je podstatným prvkom japonskej ekonomiky, ale krajina nie je úplne otvorená a kladie rozsiahle necolné prekážky, najmä v poľnohospodárskom sektore. Japonsko je štvrtým najväčším dovozcom a vývozcom tovaru na svete a zahraničný obchod predstavuje okolo 37% HDP krajiny. Japonsko ročne exportuje viac ako 700 miliárd dolárov tovaru a taktiež sa mu podarilo preu-

Investície do vedy a výskumu

MACROBOND

HDP per capita

MACROBOND

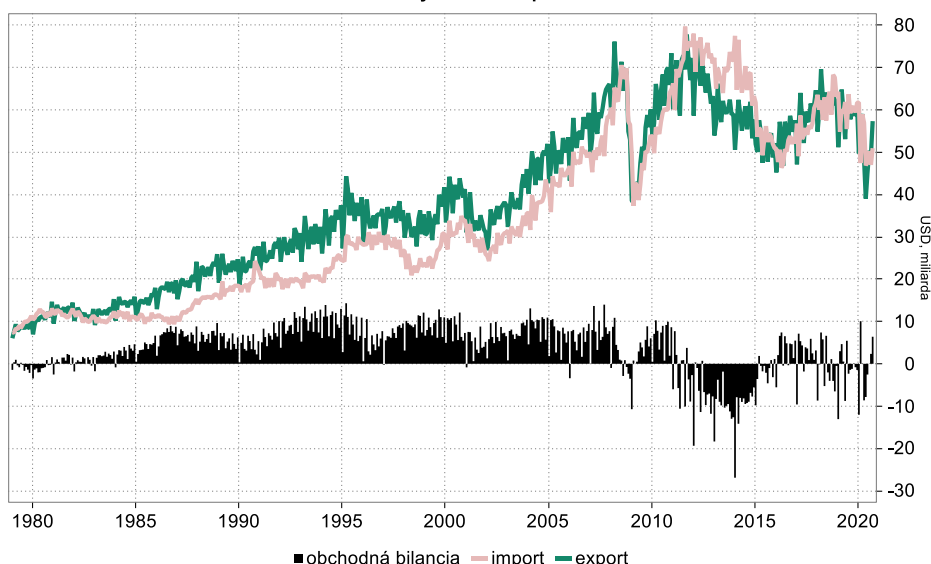
a taktiež sa mu podarilo preukázať priemerný ročný rast vývozu niečo viac ako 3% po dobu piatich po sebe nasledujúcich rokov. Import tovarov bol v minulom roku celkovo na úrovni okolo 720 miliárd dolárov. Z hľadiska vývozných štruktúr Japonsko dlhodobo dominujú motorové vozidlá a iné motorové vozidlá určené hlavne na prepravu osôb (100 miliárd dolárov), časti, súčasti a príslušenstvo motorových vozidiel (35 miliárd dolárov), elektronické integrované obvody (27 miliárd dolárov) a stroje a mechanické prístroje (20 miliárd dolárov). Čo sa týka automobilového priemyslu, ktorý už zjavne z vyššie spomenutých čísiel ťahá najvýraznejšie export Japonska hore, je pre Japonsko nesmierne dôležitým odvetvím, čo mu zabezpečilo aj post medzi najväčšími krajinami produkujúcimi automobily. Hlavným cieľom vývozu automobilov z Japonska sú: USA (40,7 miliárd dolárov), Austrália (6,25 miliardy dolárov) a Čína (6,02 miliardy dolárov). Medzi najznámejšie značky pochádzajúce práve z tejto krajiny patria: Nissan, Honda, Toyota, Suzuki, Subaru či Mazda. Tieto značky prenikli do celého sveta a tešia sa aj veľkej obľube čo je len opäť dôkazom toho ako sa vplyvom vynikajúceho vývoja technológií podarilo

Japoncom v tomto sektore preraziť. Spomedzi komodít najviac exportujú rafinovanú ropu (v objeme okolo 7 miliárd dolárov) a zlato (7,11 miliárd dolárov). Aj keď Japonsko má určité ložiská zlata, horčíka, uhlia a striebra (Japonsko je piatym najväčším svetovým vývozcom striebra s trhovým podielom 7,9% v porovnaní s Mexikom, ktoré je s 10,4% najväčším vývozcom striebra), má aj zároveň veľmi obmedzené prírodné zdroje, a preto je pri plnení svojich surovinových a energetických potrieb veľmi závislé od dovozu. Tovary, ktoré Japonsko vyvážalo, sa časom menili, od poľnohospodárskych výrobkov po priemyselné výrobky, textil, oceľ a automobi-

ly. Japonsko už nie je konkurencieschopné v poľnohospodárstve, pretože má málo poľnohospodárskej pôdy a je tiež menej konkurencieschopné v energeticky náročných odvetviach, ako sú petrochemický priemysel a hliník, pretože krajina má málo domácich energetických zdrojov. Na druhej strane je krajina vďaka svojej veľkej morskej oblasti jedným z najväčších svetových producentov produktov rybolovu.

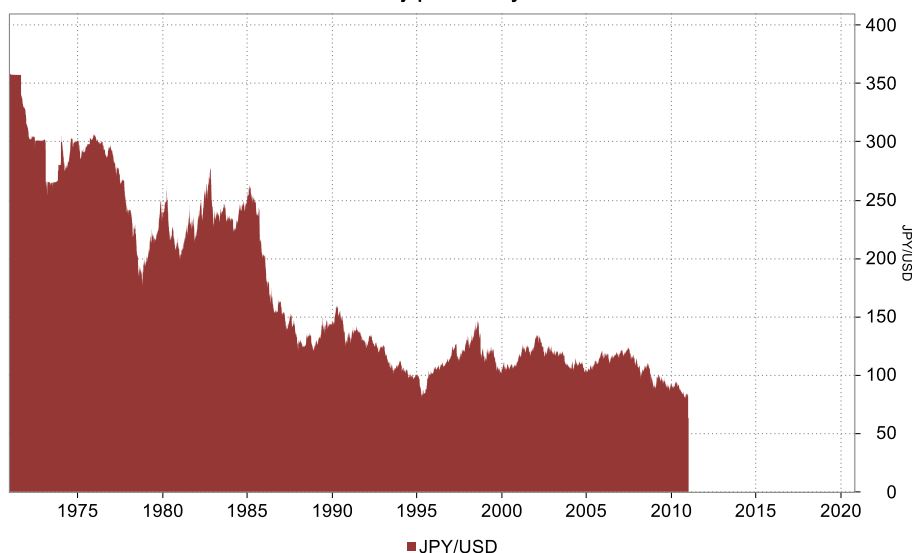
Pri štatistikách krajín, z ktorých smeroval import má Japonsko štruktúru: Čína s podielom 23% (169 miliárd USD), USA s podielom 11,2% (81 miliárd USD), Austrália s podielom 6,3% (45 miliárd USD) a Kórea s podielom 4,1% (29 miliárd USD). Vidíme teda, že na prvých priečkach si USA s Čínou oproti exportu vymenili miesta. Medzi najviac importované komodity patria: ropa (72,3 miliardy dolárov), uhoľné brikety (21,9 miliardy dolárov), ropný plyn (19,3 miliardy dolárov), rozhlasové a televízne vysielanie (18 miliárd dolárov) a integrované obvody (17,9 miliardy dolárov). Krajina máva tradične vysoký obchodný prebytok, avšak v roku 2018 ich obchodná bilancia poklesla o 74% a dosiahla len okolo 11 miliárd USD. Bolo to hlavne kvôli

Zahraničný obchod Japonska

MACROBOND

Kurz japonského yenu

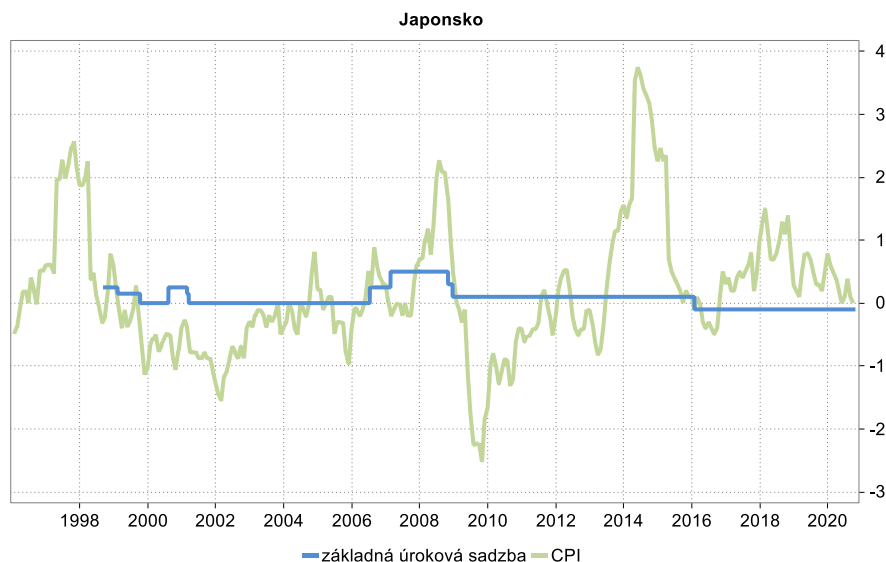

MACROBOND

prudkému poklesu dodávok do Číny a na regionálne trhy, pretože slabý globálny dopyt a obchodné trenia medzi USA a Čínou si vybrali svoju daň na ekonomike závislej od obchodu. Toto obchodné napätie pretrváva až dodnes takže aj bilancia zahraničného obchodu sa pohybuje na nižších číslach ako tomu bolo kedysi a v roku 2019 bola vo výške 20 miliárd dolárov.

Vplyv japonskej meny na zahraničný obchod

Yen ako oficiálna mena Japonska je treťou najpoužívanějšíou menou a teda patrí medzi najobchodovanejšie meny na svete. Spolu s americkým dolárom a švajčiarskym frankom má yen status bezpečného prístavu, čo znamená, že tieto meny majú tendenciu udržiavať si alebo zvyšovať hodnotu v čase neistoty a nestability trhu. Tým, že Japonsko veľmi závisí od exportu, ktorý je najmä v dolárovom vyjadrení sú hodnoty mien na devízovom kurze pri medzinárodnom obchode veľmi dôležité. Japonskí vývozcovia majú silnú tendenciu vyberať menu dovozcu pre svoj vývoz do vyspelých krajín, ako sú USA a EÚ. Silnejší yen (aj vďaka devalvujúcemu doláru) znamená, že v zahraničí sa japonské elektronické prístroje, polovodiče a automobily predávajú. Prudké zhodnotenie jenu počas 10 rokov a

MACROBOND

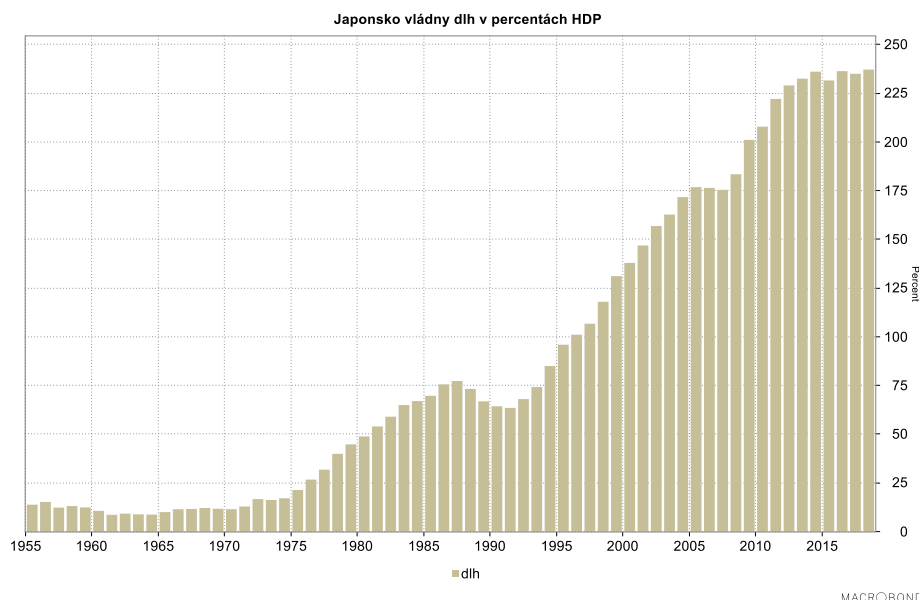
volatilita výmenného kurzu, ktorá nasledovala, prinútili mnohých japonských výrobcov prehodnotiť svoj exportný model budovania v Japonsku a predaja v zahraničí. Taktiež aj stupňujúca sa obchodná vojna medzi USA a Čínou a nárast jenu sú teda negatívnymi faktormi pre japonskú ekonomiku.

Je vysoký dlh naozaj rizikom?

Zaujímavým faktom, ktorý je spájaný s ekonomikou Japonska je enormne vysoký dlh, ktorý by pre iné krajiny znamenal katastrofu. Čím je to, že japonský dlh je zatiaľ udržateľný? V roku 2019 dosiahol ich dlh výšku takmer 240% (12,7 biliónov dolárov) v pomere k hrubému domácejmu produktu.

Vďaka stimulačným balíkom a rýchlo starnúcej populácii, ktorá zvyšuje náklady na zdravotnú starostlivosť a sociálne zabezpečenie, dlh Japonska už na konci 90. rokov najskôr prekročil hranicu 100 percent HDP. Na financovanie svojho dlhu vydáva japonská vláda dlhopisy známe ako JGB. Dlhopisy sú denominované v jench, ktoré sa stále považujú za bezpečné útočisko v problémových hospodárskych časoch. No napriek rekordnej úrovni dlhu sú výnosy dlhopisov japonského dlhu veľmi nízke (napríklad 10-ročný dlhopis má výnos 0,5%). Japonsko má okrem nízkych úrokových sadzieb aj nízku infláciu. Tá sa v poslednom desaťročí pohybuje v priemere od deflácie -1% do okolia 1% inflácie. Keď si to teda porovnáme napríklad s Európskou úniou, kde je dlhodobý cieľ dostať infláciu na 2%, je tá japonská podstatne nižšia.

Aký je však rozdiel napríklad medzi vysokým Gréckym dlhom a tým Japonským? Gréci dlhujú predovšetkým zahraničným veriteľom zatiaľ čo väčšinu japonského dlhu (vrátane záväzkov zo štátnych dlhopisov) však vlastní jeho občan, takže riziko nesplácania je oveľa nižšie. Dôvod môžeme hľadať v prebytku bežného účtu Japonska, ktorý priťahuje prílev kapitálu do Japonska, ktorý koniec koncov môže súkromný sektor použiť na nákup štátnych dlhopisov a krajina sa

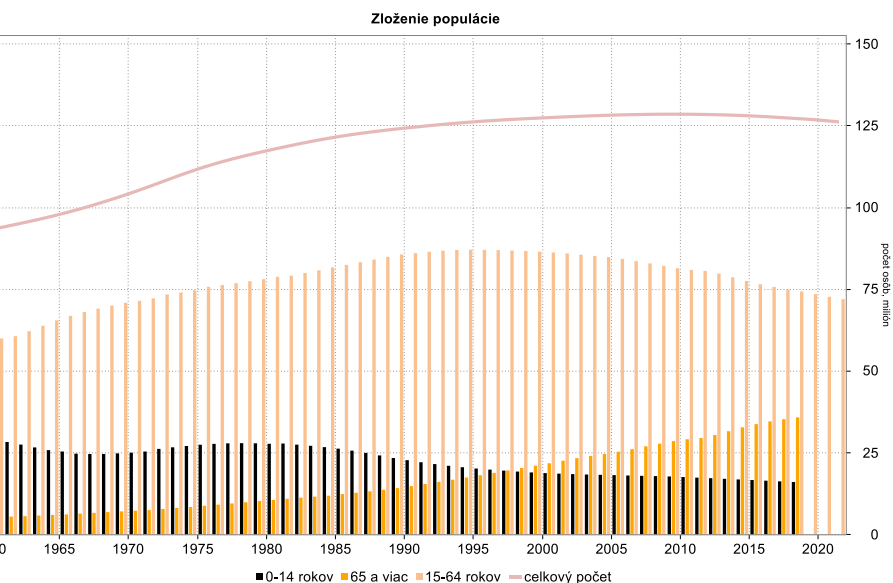

MACROBOND

nemusi spoliehať na externé financovanie svojho dlhu vo verejnom sektore. Japonský súkromný sektor má veľkú chuť nakupovať štátne dlhopisy. Je to tak preto, lebo domáce úspory sú pomerne vysoké. Ľudia a firmy majú voľnú hotovosť na nákup dlhopisov a požičiavanie peňazí vláde. V krajine s veľmi nízkou mierou úspor by bolo menej ľudí ochotných kúpiť vládny dlh. Jednou z obáv Japonska je, že sa očakáva, že miera domácich úspor bude naďalej klesať v dôsledku demografických zmien.

Starnutie populácie

Ako už bolo vo vyšších častiach uvedené, Japonsko sa potýka s veľkým demografickým problémom. Starnutie obyvateľstva a nízka pôrodnosť sú fakty, ktoré im výrazne komplikuje a bude komplikovať fungovanie v štáte. Priemerná miera populačného rastu v roku 1950 bola v Japonsku takmer 2%. Od tohto obdobia miera rastu neustále klesala a aktuálne sa nachádza už na zápornej hodnote -0,3%. Populácia Japonska teda už aktuálne klesá a do budúcich rokov má klesnúť ešte značne viac. Je to spôsobené najmä nízkou pôrodnosťou, za ktorou môže stáť napríklad kvôli nízkemu sociálnemu postaveniu žien či ťažšiemu uplatneniu mladých mužov na trhu práce. Rovnako tak sa znižuje množstvo mladých žien v plodnom veku nakoľko je veľké percento obyvateľstva v staršom veku (až takmer 33% obyvateľstva sa má nachádzať nad hranicou 60 rokov). Ľudia vo veku 65 rokov a starší v tvoria štvrtinu z celkového počtu obyvateľov, pričom sa odhaduje, že do roku 2050 dosiahnu až tretinu. Očakávaná dĺžka života v Japonsku je až okolo 85 rokov, čo je spôsobené faktormi ako zlepšená výživa, pokrokové lekárske a farmakologické technológie. Ak takéto negatívne súčasné trendy pretrvávajú, tak v roku 2050 bude na každého dôchodcu pripadať len 1,3 pracujúcich. Na porov-

MACROBOND

nanie, dnes na jedného dôchodcu pracuje okolo 2,5 ľudí. Dôsledkom toho bude ohrozenie udržateľnosti japonského dôchodkového systému a systému sociálneho zabezpečenia. Druhotným dopadom teda môže byť vyššie zdaňovanie pracujúceho obyvateľstva alebo zvýšenie veku odchodu do dôchodku. Rovnako vyššia daňová záťaženosť uberie Japoncom z financií, ktoré by za iných okolností mohli napríklad minúť na dlhopisy (čiže financovaniu dlhu). Bude teda pre Japonsko dôležitou úlohou pripraviť lepšie prostredie pre zvyšovanie pôrodnosti a zvrátenie demografickej krivky, ktorá je k nim zatiaľ neúprosna. Neriešením tejto problematiky sa im v budúcnosti môže zosypať dôchodkový systém, čo pri objeme starých ľudí v krajine bude veľkým problémom.

Aký je teda osud Japonska?

Nepochybne je Japonsko krajinou, ktorá s dobrým systémom dokáže vyťažiť z potenciálu strašne veľa ako sme mohli vidieť v povojnovom období kedy sa jednoznačne stala „tigrom“ tej doby. Je však jednoduchšie zaznamenávať vysoké rasty ekonomiky pokiaľ ešte krajina je na začiatku svojho vývoja. Zachovanie takéhoto vysoko pozitívneho trendu nie je jednoduché, a tak v súčasnosti môžeme vidieť

Japonskú stagnáciu respektíve len veľmi nízky rast. K tomuto sa pripája vysoký dlh, ktorý nebude dlho udržateľný pokiaľ sa krajine nepodarí zmierniť nepriaznivý demografický trend. Možnosťou pre Japonsko môže byť väčšie prijímanie migrantov, ktorí by krajinu mohli potiahnuť populačne nahor, no k tomu zatiaľ krajina nie je úplne otvorená. Riešenie teda musia hľadať minimálne vo väčších sociálnych podporách. Veľký počet starších ľudí a pokles populačnej krivky sú a budú veľkým problémom, o ktoré ak sa Japonsko nepostará môže narobiť veľké problémy. Obrovská pracovitost obyvateľstva je typickým znakom krajiny, ktorá aj napriek tomu v produktivite práce zaostáva. Ostáva tak otázkou či je Japonsko z dlhodobého pohľadu udržateľnou krajinou. Pokiaľ budú naďalej napredovať v technologickom sektore, vyriešia problém so starnutím obyvateľstva a dokážu potiahnuť ekonomiku z veľmi nízkej inflácie a tým aj konsolidovať dlh je pravdepodobné, že výraznejší rast dokážu opäť naštartovať. Stoja však pred nimi spomínané výzvy, ktorým budú musieť čeliť ak sa chcú udržať medzi poprednými ekonomikami sveta. (pd)

Koronavírus v USA

Počas leta sa koronavírusová situácia zlepšila aj v USA, so začiatkom septembra však počet nových prípadov začal opäť narastať. Opatrenia proti šíreniu koronavírusu sú v USA najmä na štátnej úrovni, môžeme teda sledovať rozdielne prístupy jednotlivých štátov. Rúška sú povinné na celoštátnej úrovni v 65% štátoch, 86% štátov obmedzilo súkromné zhromažďovanie osôb na rôznych úrovniach a verejné udalosti sú zrušené v 31% štátov.

Aktuálne pribúda veľké množstvo prípadov vo Wisconsin – 15.10 dosiahol 7 dňový priemer pozitívne testovaných 20%, výrazne začal rásť od začiatku septembra, keď sa pohyboval okolo 9%. Pravdepodobne to súvisí s otvorením škôl, veľa študentov sa vrátilo do univerzitných kampusov. Iné opatrenia sa neuvoľňovali, zhromažďovanie ľudí je výrazne obmedzené a rúška sú povinné, avšak nie všetci tieto opatrenia dodržiujú. Zhoršujúca situácia môže súvisieť aj s ochladením, a teda vznikajú obavy o vývoj v nasledujúcich týždňoch. Maximum nových prípadov tento ani nie 6 miliónový štát zatiaľ dosiahol v piatok 20. októbra s 4591 novými prípadmi. Pre porovnanie v takmer 40 miliónovej Kalifornii v tento deň pribudlo 3744 prípadov. Situácia sa tam od leta, keď hlásili aj 12-tisíc nových prípadov denne, výrazne zlepšila, opatrenia však zostávajú prísne – rúška sú povinné a o uzavretí/obmedzení prevádzok ako

aj o rozsahu ďalších opatrení rozhoduje 7 dňový prírastok na počet obyvateľov a percento pozitívnych testov v jednotlivých regiónoch.

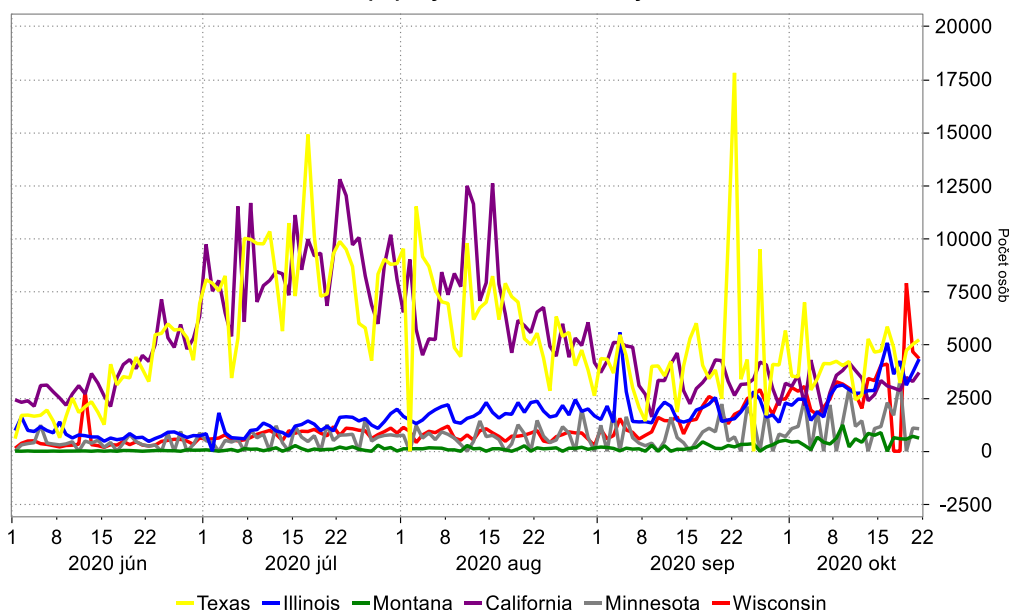
Illinois malo 18. októbra najvyšší denný prírastok zo všetkých štátov, platí tam povinnosť zakrývať si dýchacie cesty aj obmedzenie zhromažďovania, ktoré je však miernejšie ako v o polovicu menšom (vzhľadom na počet obyvateľov) Wisconsin. Najvyšší počet nových pozitívnych prípadov za deň zaznamenali síce už na začiatku septembra, takmer 5400 prípadov, avšak v tento deň otestovali výnimočne viac ako 149-tisíc ľudí. V polovici októbra denné prírastky presiahli hranicu 4000, avšak testuje sa takmer o polovicu menej ako v rekordný septembrový deň.

Začiatkom októbra boli školy úplne zatvorené v 8 štátoch, medzi nimi aj ďalší z aktuálne výrazne zasiahnutých štátov – Minnesota, ktorá má podobný počet obyvateľov ako Wisconsin. V piatok 16. októbra tam zaznamenali zatiaľ naj-

vyšší počet nových prípadov – 2290. Nárast prípadov je spojovaný so sprievodnými eventami blížiacich sa prezidentských volieb. V Minnesote sú taktiež povinné rúška a obmedzené stretávanie osôb.

V jednom z najmenej ľudnatých štátov, 760-tisícovej North Dakote, pribúda najviac prípadov na obyvateľa, 20. októbra počet denných prírastkov prekročil 1000. Štát rúška iba odporúča, neobmedzuje súkromné stretávanie osôb, avšak zrušil verejné podujatia. Nárast nových prípadov momentálne zažíva aj Montana, ktorá mala na jar prísne opatrenia – zavreté školy, najprísnejší stupeň obmedzenia súkromného stretávania, zrušenie verejných podujatí a takmer nulové denné prírastky. Po uvoľnení týchto opatrení počas leta začali nové prípady výrazne pribúdať, čo viedlo k opätovnému zatváraniu škôl a aktuálne hlásia okolo 700 nových prípadov denne. (th)

Nové prípady koronavírusu - štáty USA

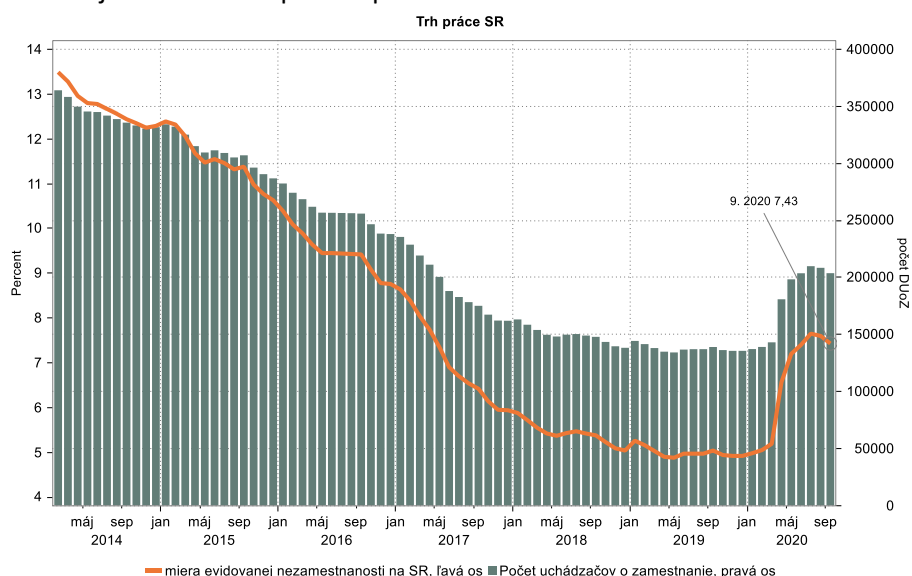
MACROBOND

Nezamestnanosť klesla druhý mesiac po sebe

Na Slovensku sa už druhý mesiac v rade znížila úroveň nezamestnanosti. Za mesiac september evidujeme celkovo 203 649 ľudí bez práce čo je 7,43% úroveň nezamestnanosti. Je to medzimesačný pokles o -0,17 p.b. a zároveň nezamestnanosť klesala vo všetkých krajoch na Slovensku (najväčší pokles je v Nitrianskom kraji -0,36 p.b. a najnižší pokles je Žilinskom kraji -0,06 p.b.). Stále okres s najvyššou nezamestnanosťou je Rimavská Sobota (19,99%) a naopak okres najnižšou evidovanou nezamestnanosťou je Bratislava V (3,65%). Ak sa ale pozrieme na vekovú štruktúru uchádzačov o zamestnanie (UoZ) tak klesala medzi ľuďmi vo veku 25-54 rokov (medzimesačne o -3,99%) a medzi ľuďmi nad 54 rokov (medzimesačne -0,76%). Avšak počet uchádzačov o zamestnanie medzi ľuďmi mladšími ako 25 rokov medzimesačne stúpol (+4,78%). To je spôsobené hlavne nárastom počtu UoZ, ktorí dokončili stredoškolské vzdelanie. Tu je medzimesačný

nárast až o 78,73% čo predstavuje 5883 novo evidovaných ľudí bez práce. Tento nárast je spôsobený hlavne tzv. "Frikčnou nezamestnanosťou," ktorá vzniká práve pri absolventoch škôl, ktorí hľadajú uplatnenie na trhu práce (zvyčajne je tento nárast práve v septembri, kedy sa končí školský kalendár). Podľa odvetví stratilo za september relatívne najviac ľudí prácu v sektore reštaurácií a to 0,94% ľudí. Celkový pokles nezamestnanosti je ale dobrou správou pre na-

še hospodárstvo a je aj znakom efektívnosti rôznych opatrení aké vláda zaviedla na udržanie zamestnanosti (kurzarbeit). V súčasnosti sa ale situácia na Slovensku kvôli rozšíreniu nákazy COVID-19 zhoršila a opäť dochádza k obmedzeniam pri prevádzkach a sprísneniu pohybu osôb. V nadchádzajúcich mesiacoch tak môžeme vplyvom opätovného zatvárania reštauračných a ubytovacích prevádzok očakávať nárast nezamestnanosti. (mm)

MACROBOND

Cestovný ruch ťahali hlavne tuzemskí zákazníci

August je vrcholovým obdobím pre turizmus počas roka. Za august evidujeme na Slovensku až 2,09 mil prenocovaní z čoho 20% tvorili cudzinci a 80% domáci zákazníci. Pri prenocovaniach zahraničnými turistami ide o medziročný pokles 47,8% a domáci zákazníci zaznamenali medziročný rast 2,2%. To je spôsobené zníženou mobilitou ľudí medzi krajinami počas letných mesiacov a tak tuzemskí občania preferovali dovolenky vo svojej domácej krajine. Podľa okresov má najvyšší absolútny počet prenocovaní

Popradský okres - 291 838; medziročný pokles 5,5% a to hlavne Vysoké Tatry, kde však pribúdalo viac aj jednoduchých návštevníkov bez ubytovania. Nasleduje okres Liptovský Mikuláš (234 731; medziročný rast 3,9%). Bratislavský kraj má za august najnižší priemer prenocovaní (SR 3,1 noci; BK 2,5 noci) a to z dôvodu pracovných prenocovaní v tomto meste, ktoré zväčša netrávajú dlho. Z celkového pohľadu sa turizmus počas augusta 2020 prepadol až na hodnoty blízke augustu 2018. Medziročný prepad celko-

vých prenocovaní je -15,6% a pokles počtu návštevníkov je na úrovni -13,6%. Ako sme spomínali, tento pokles je spôsobený nízkou mobilitou zahraničných turistov kvôli súčasnej situácii spojenou s pandémiou. Takýto trend môžeme očakávať aj v najbližšej dobe, kedy sa pohyb občanov znova prudko znižuje a taktiež sa skončila turistická sezóna. Do Vianoc môžeme očakávať takmer prázdne hotely a ubytovacie zariadenia na Slovensku. (mm)

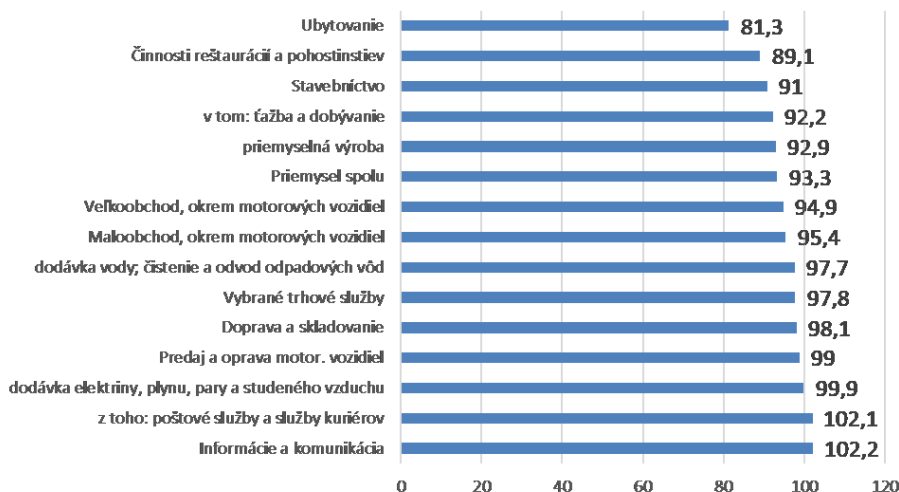
Je tu naozaj koniec gastrosektora ?

Sektor gastronómie si počas pandemickej krízy 2020 prechádza kritickým obdobím. Medzi hlavné opatrenia počas prvej vlny šírenia nákazy patrilo aj zatvorenie reštauračných prevádzok. Vláda sľubovala kompenzácie do výšky 80% z platu (maximálna výška 1 100€) podnikom, ktorý museli vplyvom vládneho nariadenia zatvoriť. Tieto opatrenia neboli v plnej miere dostatočné a rýchle a tak mnohé prevádzky zbankrotovali. Odhad skrachovaných spoločností v tomto sektore od začiatku roku sa blíži ku číslu 1000 z celkového počtu 20 319 prevádzok. Zamestnanosť v tomto sektore sa za mesiac august 2020 medziročne prepádla o 18,7%. V súčasnosti (jeseň 2020) sa situácia opakuje, kedy vláda bola nútená

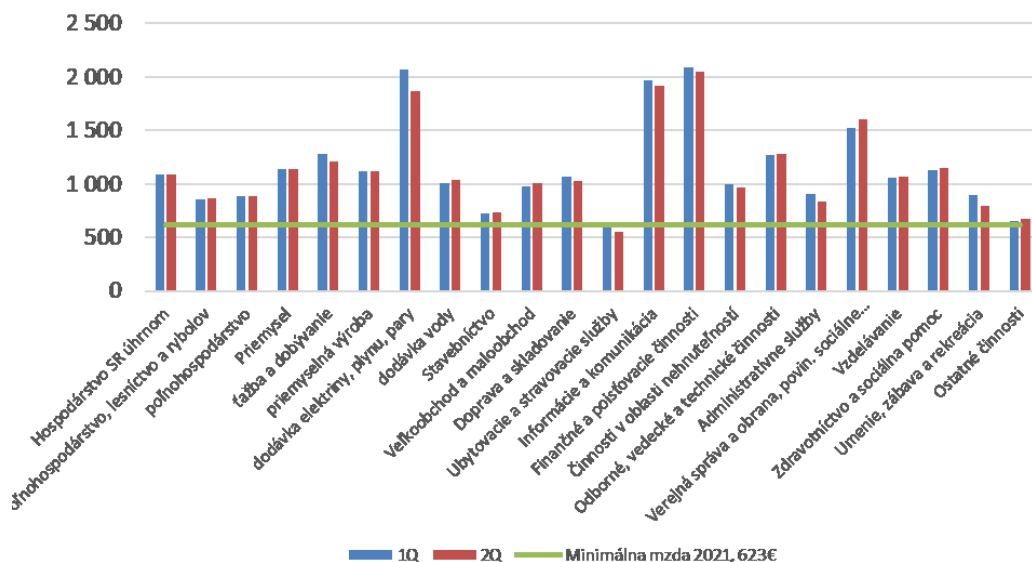
na spomalenie šírenia pandémie znova uzavrieť tento typ prevádzok, ktoré mnohé z nich ledva prežili prvú vlnu. Ďalším z faktorov, ktorý podkopáva nohy rozvoju tohto odvetvia je budúročné navyšovanie

minimálnej mzdy. Tá sa má zvýšiť na úroveň 623€ mesačného príjmu. V súčasnosti (2Q 2020) je priemerná mzda v gastrosektore na úrovni 550€, čo znamená, že zamestnávateľia budú v budúcom roku nútení aj napriek zníženým tržbám zvyšovať mzdy. Za 2Q 2020 pracuje v sektore s ubytovaním a stravovaním 63 130 ľudí, čo je 2,67% z ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Ak sa situácia akú sme opisovali v tomto sektore nezlepší, tak môžeme očakávať rast počtu nezamestnaných a mnohé reštaurácie budú musieť zavrieť natrvalo. (mm)

Graf: Index zamestnanosti podľa odvetví, august 2020

Graf: Priemerná mzda podľa odvetví, 2020

Deflácia reštauráciách a hoteloch už klope na dvere

Inflácia v Eurozóne je za september na úrovni -0,3% a ide tak o medzimesačný pokles 0,1p.b. Hlavným sektorom, ktorý spôsobuje defláciu v EA je doprava. Tento sektor tvorí celkovo 15,58% spotrebného koša krajín Eurozóny a inflácia je tu za mesiac september

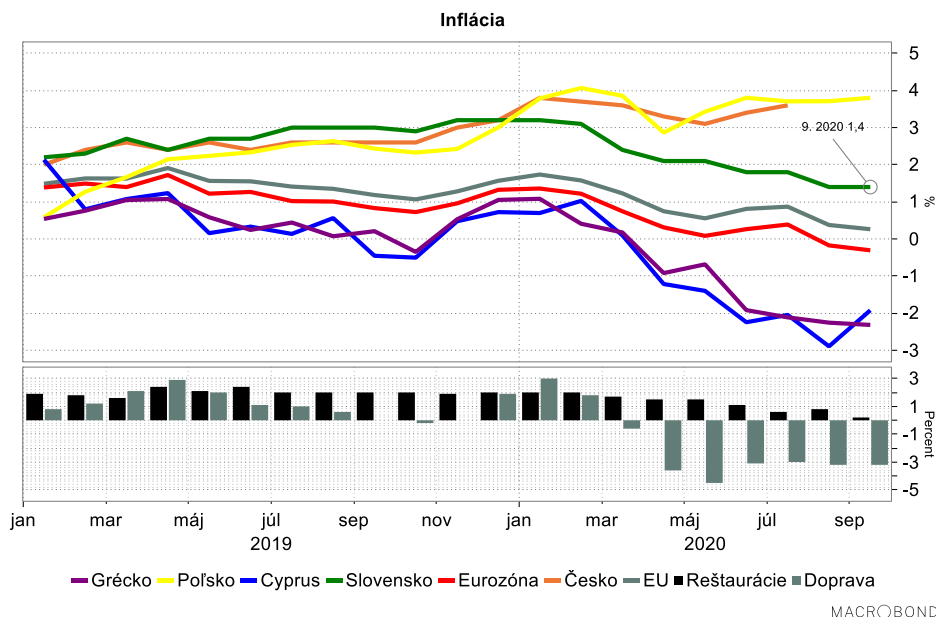
na medziročnej úrovni -3,2%. Dôležitou informáciou je stále sa znižujúci medziročný rast cien v sektore s reštauráciami a ubytovaním. Tento sektor tvorí 10,10 % spotrebného koša a za mesiac september dosiahol len 0,2% infláciu. Pri súčasnej situácii, kedy viaceré krajiny EA za-

tvárajú tieto prevádzky môžeme čakať výraznejšie znižovanie cien v tomto sektore, čo bude mať značné dopady na celkovú infláciu. Cenovú hladinu ťahá hore hlavne cena potravín. Tá je pri objeme 15,08% spotrebného koša v medziročnom raste cien za september na úrovni

1,4%. Grécko (inflácia -2,3%) vymenilo Cyprus (inflácia -1,9%) na pozíciu krajiny s najnižšou infláciou a to hlavne kvôli zníženiu medziročného poklesu gréckych cien v sektore dopravy (august medziročne -11,5%; september -5,8%). Krajiny s najvyššou mierou inflácie ostávajú naďalej Poľsko (3,8%), Maďarsko (3,4%) a Česko (3,3%). Slovensko si za september udržalo pozíciu krajiny s najvyššou infláciou z EA. Je to spôsobené hlavne rastom cien bývania (medziročne +3,5%; tvoria 16,62% spotr. koša) a rastom cien potravín (medziročne +1,4%; tvoria 20,18% spotr. koša). Podľa týchto ukazovateľov je zjavné, že

zvyšovanie množstva peňazí v obehu zo strany centrálnych bánk sa zatiaľ neprejavilo v poklese hodnoty peňazí. Viaceré sektory vplyv

vom zníženej spotreby sú nútené znižovať aj ceny. Prvotné odhady nárastu inflácie na pred pandemickej úrovne sú na rok 2023. (mm)

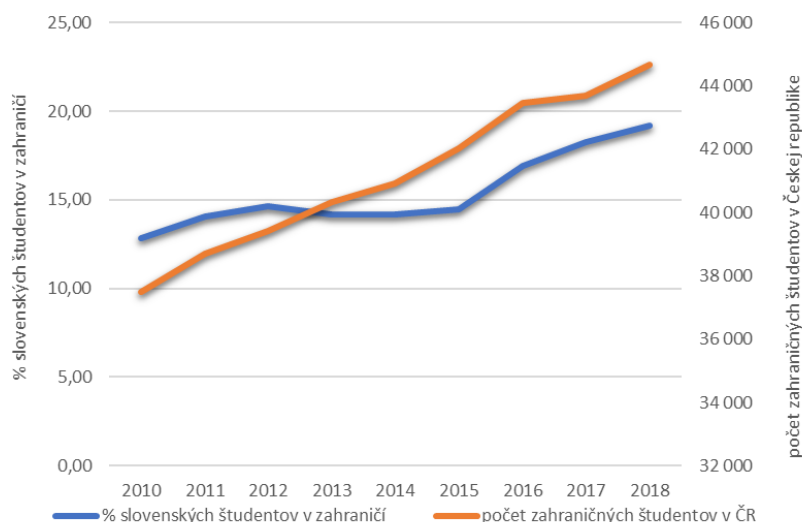
Výber zo štatistickej ročenky SR

Štatistický úrad vydal k svetovému dňu štatistiky publikáciu Slovenská republika v číslach 2020, ktorá prináša informácie o roku 2019, ako aj štatistiky v kontexte posledných desiatich rokov. Za toto obdobie sa zvýšili čisté peňažné príjmy aj výdaje domácností a znížil sa počet absolventov vysokých škôl. Výdavky domácností rástli pomalším tempom ako príjmy. Čistý príjem domácností na osobu mal v roku 2019

výšku 496 eur, výdavky pri tom boli 386 eur, domácnosti teda ušetrili 110 eur. V roku 2010 dosahoval rozdiel medzi príjmami a výdavkami len 41 eur. Najmenší rozdiel bol v minulom roku v Žilinskom kraji, najväčší v Bratislavskom. V roku 2010 slovenské vysoké školy zaznamenali vôbec najvyšší počet absolventov – viac ako 44-tisíc, nasledoval klesajúci trend a v minulom roku dokončilo vysokoškolské štú-

dium menej ako 31-tisíc študentov. Tento stav je spôsobený demografickým vývojom, keď počas 90-tych rokov klesala pôrodnosť pri čom najmenej detí sa narodilo v roku 2001. V porovnaní s inými krajinami študuje pomerne veľké množstvo slovenských študentov v súčasnosti v zahraničí, podľa posledných údajov OECD až 19%, čo je druhé najvyššie percento medzi OECD krajinami. Napríklad len 4% českých vysokoškolákov sa rozhodlo študovať v zahraničí. Percento slovenských študentov v zahraničí počas 10 rokov rástlo, v roku 2010 ich bolo 12,8%. Rastúci trend zaznamenal aj počet zahraničných vysokoškolákov na Slovensku, kým v roku 2010 ich bolo 3695, v roku 2019 viac ako 11-tisíc. Podobný vývoj je aj v Českej republike, kde podľa odhadov v roku 2017 študovalo 21-tisíc Slovákov a celkovo zahraničných študentov bolo viac ako 43-tisíc. (th)

Graf: Slovenskí študenti v zahraničí

AKTUÁLNY VÝVOJ NA TRHOCH

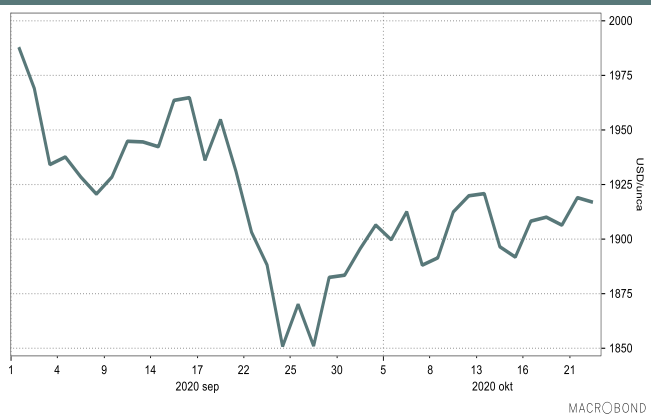
EUR/USD

EUR/CZK

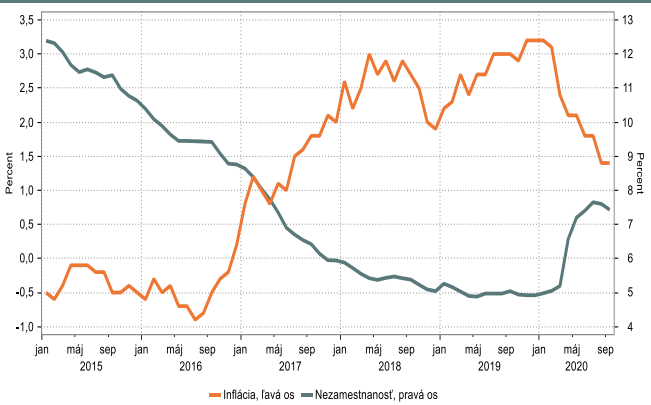
ZLATO

ROPA

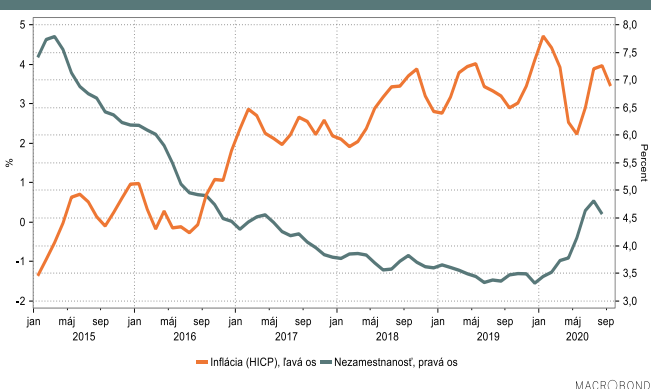
SLOVENSKO

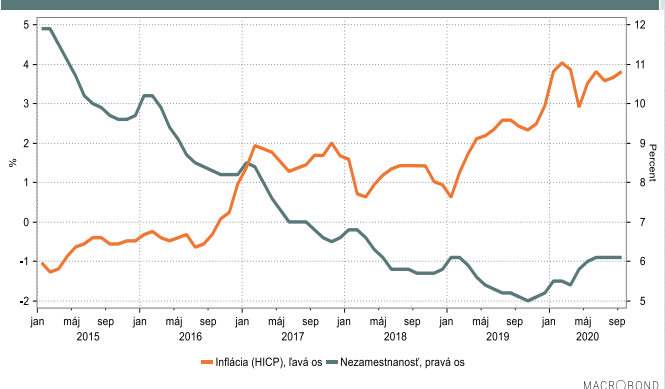
ČESKÁ REPUBLIKA

MAĎARSKO

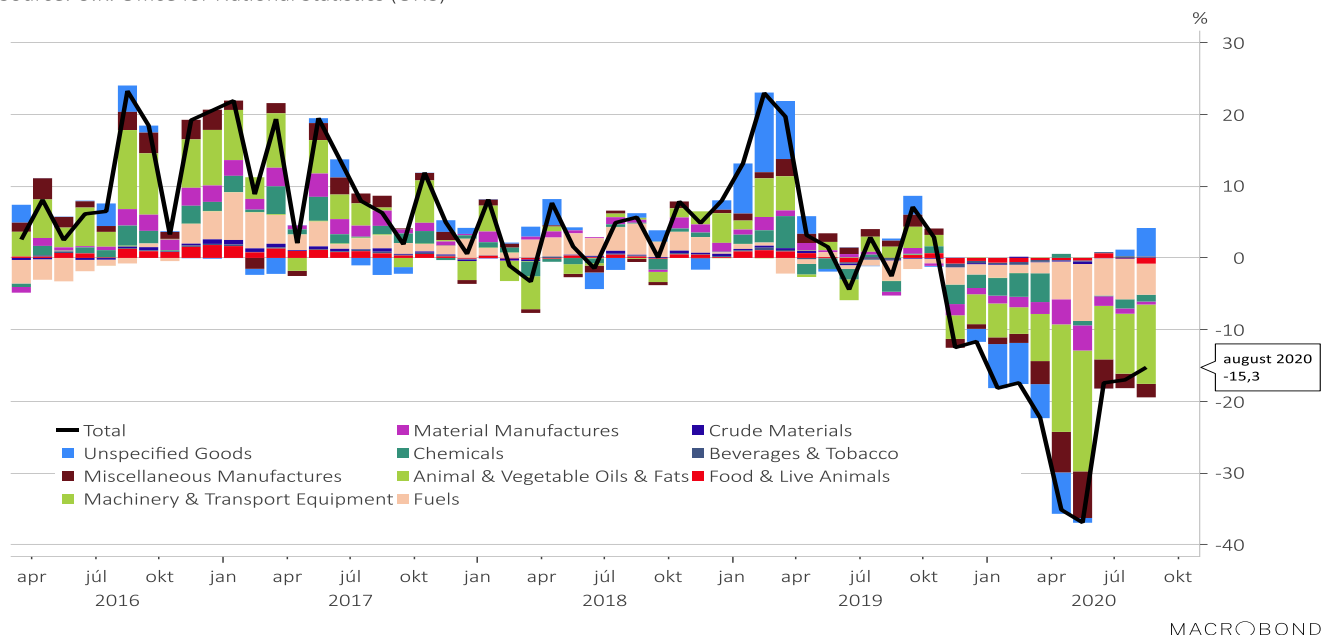
POLSKO

SPRÁVY Z FINANČNÝCH TRHOV

Veľká Británia: import zo sveta

Source: U.K. Office for National Statistics (ONS)

MACROBOND

Tento dokument je publikovaný pre spoločnosti skupiny BENCONT, a môže byť reprodukováný a ďalej šírený len s jej písomným súhlasom. Informácie v tomto dokumente boli získané z externých zdrojov, ktoré boli spoločnosťou považované za spoľahlivé.

Analytici:

Jozef Prozbík

prozbik@bencont.sk

Nebesník Martin

nebesnik@bencont.sk

Bruchánik Rudolf

bruchanik@bencont.sk

Junior analytici:

Vražda Ján

Đurišková Petra

Majerčák Marco

Huňorová Tereza

Vajnorská 100/A

831 04 Bratislava

www.bencont.sk

BENCONT INVESTMENTS

BENCONT GROUP

BENCONT DEVELOPMENT